EUROOPA KOHTU OTSUS (teine koda)

13. märts 2008 *

Kohtuasjas C-446/05,

mille ese on EÜ artikli 234 alusel Tribunal de première instance de Bruxelles'i (Belgia) poolt väärteoasja menetluses 7. detsembri 2005. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 14. detsembril 2005, väärteoasjas, mille menetlusalune on

Ioannis Doulamis,

millest võtsid osa:

Union des Dentistes et Stomatologistes de Belgique (UPR),

Jean Totolidis,

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: koja esimees C. W. A. Timmermans, kohtunikud K. Schiemann, J. Makarczyk (ettekandja), J.-C. Bonichot ja C. Toader,

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

kohtujurist: Y. Bot,
kohtusekretär: R. Grass,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

– I. Doulamis, esindaja: E. Koeune,

– Belgia valitsus, esindaja: A. Hubert,

– Itaalia valitsus, esindaja: I. M. Braguglia, keda abistas *avvocato dello Stato* P. Gentili,

– Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: F. Arbault ning O. Beynet ja K. Mojzesowicz,

olles 22. novembri 2007. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab seda, kuidas tõlgendada EÜ artiklit 81 koostoimes EÜ artikli 3 lõike 1 punktiga g ja EÜ artikli 10 teise lõiguga.

2 See taotlus esitati hambatehnik I. Doulamise suhtes esiteks hambaravi praktikat ja ravipraktikat ning teiseks hambaraviteenuste reklaami puudutavate õigusnormide rikkumise alusel alustatud väärteomenetluse raames.

Õiguslik raamistik

3 15. aprilli 1958. aasta seaduse hambaravi reklaami kohta (*Moniteur belge,* 5.5.1958, lk 3542, edaspidi „15. aprilli 1958. aasta seadus") § 3 karistab käitumist, mis on vastuolus selle seaduse §-ga 1, mis sätestab:

„Keegi ei või teha otseselt või kaudselt mis tahes reklaami Belgias või välisriigis kvalifitseeritud või kvalifitseerimata isiku teenustele suu ja hammastega seonduvate tervisehäirete, haavade või anomaaliate ravimiseks või ravida laskmiseks, sealhulgas reklaamtahvlite või märkide, reklaamkirjade või siltidega, mis võivad olla pakutava teenuse seaduslikkuse suhtes eksitavad; prospektide, ringkirjade, voldikute ja brošüüridega; ajakirjanduses, levivahendites ja kinos, mis tahes laadi lubaduste või eeliste andmisega, näiteks soodushindade, patsientide tasuta transpordi või sooduskampaaniasse kaasatud isikute või müügimeeste abil.

Käesolevas paragrahvis määratletud reklaamiks ei loeta kindlustussüsteemidega seotud kliinikute ja polikliinikute teateid oma kindlustatutele visiidikuupäevade ja -kellaaegade kohta, vastuvõtuarstide nime ja sellealaste muudatuste kohta."

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

4 Eelotsusetaotlusest ilmneb, et I. Doulamise suhtes on alustatud menetlust seetõttu, et ta avaldas telefoniraamatus reklaami Laboratoire dentaire Jean DOULAMIS'e ja Clinique dentaire Jean DOULAMIS'e kohta, mille puhul on tegemist 15. aprilli 1958. aasta seadusega keelatud reklaamiga. Üks reklaamkuulutus avaldati hambalaborite lehekülgedel, teine hambakliinikute lehekülgedel. Nendes kuulutustes olid kirjas objektiivsed andmed, nagu nende kahe asutuse pakutavad teenused, aadress, telefoninumber ja lahtiolekuajad.

5 Eelotsusetaotluse esitanud kohtus märkis I. Doulamis, et reklaam on vaba majandusliku konkurentsi tingimustes möödapääsmatu vahend. Niisiis, viidates EÜ artiklite 10 ja 81 sätete koostoimele ning tuginedes 21. septembri 1988. aasta kohtuotsusele 267/86: Van Eycke (EKL 1988, lk 4769), väitis ta, et arvestades liikmesriikidele pandud kohustust hoiduda võtmast või jõus hoidmast meetmeid, mis võiksid välistada ettevõtjatele kohaldatavate konkurentsieeskirjade kasuliku mõju, on seoses hambaravireklaamiga tema suhtes alustatud väärteomenetlus alusetu.

6 Sellega seoses väitis I. Doulamis, et arvestades talle kuuluva kliiniku tegevust, vastab see kliinik mõistele „ettevõtja" vaba elukutse esindajatele kohaldatava EÜ artikli 81 tähenduses. Eelotsusetaotluse esitanud kohus kaldub arvama, et menetlusalune tegutses nii vaba elukutse esindaja kui ka hambakliiniku pidaja ja omanikuna.

7 Nimetatud kohus märgib, et EÜ artikli 3 lõike 1 punkti g, EÜ artikli 10 teise lõigu ja EÜ artikli 81 koostoimest tundub tulenevat, et liikmesriik ei või võtta ega hoida jõus meetmeid, mis võivad kahjustada ettevõtjatele kohaldatavate konkurentsieeskirjade kasulikku mõju.

8 Kõnealune kohus märgib selles osas, et ei ole välistatud, et 15. aprilli 1958. aasta seaduse sätted võivad seada kahtluse alla liikmesriikidevahelise kaubandusvabaduse, kuna need võivad kahjustada asjaomaste riikidevahelise ühtse turu eesmärkide saavutamist.

9 Eelotsusetaotluse esitanud kohus, kes selles osas viitab kohtujurist Jacobsi ettepaneku punktile 89 liidetud kohtuasjades C-180/98–C-184/98: Pavlov jt, milles otsus tehti 12. septembril 2000 (EKL 2000, lk I-6451), leiab, et vabade elukutsete heterogeensust ja nende kutsealade turgude eripära arvestades tuleb juhtumipõhiselt hinnata, kas tegutsemisvabaduse piirang viib vastaval turul ka tegelikult konkurentsi piiramiseni EÜ artikli 81 tähenduses, kaaludes vajaduse korral ka teisi EÜ asutamislepingu sätteid, nagu EÜ artikleid 152 ja 153, mis puudutavad vastavalt rahvatervise ja tarbija kaitsmist.

10 Lõpuks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et vastavalt Euroopa Ühenduste Komisjoni 9. veebruari 2004. aasta aruandele konkurentsi kohta kutseteenuste sektoris (KOM(2004) 83 (lõplik)) on nende kutsealade valdkonnas reklaamipiirangute puhul tegemist vaba konkurentsi kahjustamisega.

11 Neil asjaoludel otsustas Tribunal de première instance de Bruxelles menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas EÜ artiklit 81 koostoimes EÜ artikli 3 [lõike] 1 punktiga g ja EÜ artikli 10 teise lõiguga, [tuleb tõlgendada nii], et sellega on vastuolus liikmesriigi seadus, käesoleval juhul [15. aprilli 1958. aasta seadus], mis keelab (mis tahes isikutel ja) hambaraviteenuste osutajatel vaba elukutse esindajana või hambaravikabineti kaudu otseselt või kaudselt tegeleda hambaravi reklaamiga?"

Eelotsuse küsimus

Vastuvõetavus

12 Belgia ja Itaalia valitsus avaldavad kahtlust käesoleva eelotsusetaotluse vastuvõetavuse osas.

13 Selles osas tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on EÜ artiklis 234 sätestatud Euroopa Kohtu ja siseriiklike kohtute koostöö raames ainult siseriiklikul kohtul, kelle lahendada on vaidlus ja kes vastutab langetatava kohtuotsuse eest, pädevus kohtuasja eripära arvestades hinnata nii eelotsuse vajalikkust oma otsuse tegemiseks kui ka Euroopa Kohtule esitatavate küsimuste asjakohasust. Järelikult juhul, kui küsimused puudutavad ühenduse õiguse tõlgendamist, on Euroopa Kohus põhimõtteliselt kohustatud neile vastama (vt 13. märtsi 2001. aasta otsus kohtuasjas C-379/98: PreussenElektra, EKL 1995, lk I-2099, punkt 38, ja 19. veebruari 2002. aasta otsus kohtuasjas C-35/99: Arduino, EKL 2002, lk I-1529, punkt 24).

14 Siiski peab Euroopa Kohus erandjuhtudel oma pädevuse hindamiseks kindlaks tegema, millistel asjaoludel siseriiklik kohus talle eelotsusetaotluse esitas. Euroopa Kohus võib siseriikliku kohtu esitatud eelotsuse küsimusele vastamisest keelduda vaid juhul, kui taotletud ühenduse õiguse tõlgendus ilmselgelt ei ole kuidagi seotud põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega või kui kõnealune probleem on hüpoteetiline või kui Euroopa Kohtul puudub teave nende faktiliste ja õiguslike asjaolude kohta, mida ta vajab, et anda talle esitatud eelotsuse küsimustele tarvilik vastus (vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsus Arduino, punkt 25, ja 21. veebruari 2008. aasta otsus kohtuasjas C-425/06: Part Service, EKL 2008, lk I-897, punkt 34).

15 Samas ei ole käesoleval juhul ükski neist tingimustest täidetud.

16 Tuleb hoopis märkida, et eelotsusetaotluses on määratletud esitatud küsimuse faktiline ja siseriiklik õiguslik raamistik. Lisaks on eelotsusetaotluse esitanud kohus märkinud täpsed põhjused, mille tõttu tal on tekkinud küsimus ühenduse õiguse tõlgenduse osas ja miks ta on pidanud vajalikuks Euroopa Kohtule eelotsuse küsimus esitada.

17 Seetõttu tuleb asuda seisukohale, et Tribunal de première instance de Bruxelles'i eelotsusetaotlus on vastuvõetav.

Põhiküsimus

18 Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib esitatud küsimusega sisuliselt teada, kas EÜ artikliga 81 koostoimes EÜ artikli 3 lõike 1 punktiga g ja EÜ artikli 10 teise lõiguga on vastuolus selline liikmesriigi seadus nagu 15. aprilli 1958. aasta seadus, mis keelab mis tahes isikutel ja hambaraviteenuste osutajatel vaba elukutse esindajana või hambaravikabineti kaudu tegeleda hambaravi reklaamiga, kui sellise keelu puhul võib olla tegemist vaba konkurentsi piiramisega.

19 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on küll tõsi, et EÜ artiklid 81 ja 82 käsitlevad üksnes ettevõtjate käitumist, mitte liikmesriikide seadusandlikke või haldusmeetmeid, kuid koostoimes EÜ artikliga 10, mis loob liikmesriikide koostöökohustuse, panevad nimetatud artiklid liikmesriikidele siiski kohustuse hoiduda võtmast või jõus hoidmast meetmeid, k.a seadusandlikke või haldusmeetmeid, mis võiksid välistada ettevõtjatele kohaldatavate konkurentsieeskirjade kasuliku mõju (vt eelkõige 5. detsembri 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-94/04 ja C-202/04: Cipolla jt, EKL 2006, lk I-11421, punkt 46).

20 Euroopa Kohus on pidanud EÜ artiklite 10 ja 81 rikkumiseks eelkõige seda, kui liikmesriik nõuab või soodustab EÜ artikliga 81 vastuolus olevate keelatud kokkulepete sõlmimist või tugevdab nende mõju või kui ta võtab oma õigusnormidelt nende riikliku iseloomu sel teel, et delegeerib eraõiguslikele ettevõtjatele vastutuse majandushuve puudutavate otsuste tegemiseks (eespool viidatud kohtuotsus Cipolla jt, punkt 47).

21 Samas tuleb märkida, et selline seadus nagu 15. aprilli 1958. aasta seadus ei kuulu osas, milles see keelab hambaraviteenuste osutajatel enda reklaamimise, ühegi EÜ artiklite 10 ja 81 koos kohaldamise eelduse alla.

22 Nii nagu kohtujurist Bot on oma ettepaneku punktis 71 tõdenud, ei ole käesolevas põhikohtuasjas ühtegi elementi, mis tõendaks, et 15. aprilli 1958. aasta seadus soodustab, tugevdab või seadustab ettevõtjate keelatud kokkulepet või otsust. Eelotsetaotlusest ei tulene ka, et vaadeldav seadusesäte oleks kaotanud oma riikliku iseloomu tänu sellele, et kõnealune liikmesriik on delegeerinud eraettevõtjatele vastutuse majandushuve puudutavate otsuste tegemiseks.

23 Viimaks, isegi juhul, kui oletada, et I. Doulamise võiks hambakliiniku omanikuna kvalifitseerida „ettevõtjaks" EÜ artikli 81 tähenduses, nii nagu Euroopa Kohus seda on tõlgendanud (vt selle kohta 23. aprilli 1991. aasta otsus kohtuasjas C-41/90: Höfner ja Elser, EKL 1991, lk I-1979, punkt 21), ei tulene eelotsusetaotlusest, et käesoleval juhul oleks vaidluse all mõni ettevõtjatevaheline kokkulepe, ettevõtjate ühenduse otsus või kooskõlastatud tegevus, mis võib mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust ja mille eesmärk või tagajärg on takistada, piirata või kahjustada konkurentsi ühisturu piires.

24 Seetõttu tuleb esitatud küsimusele vastata, et EÜ artikliga 81 koostoimes EÜ artikli 3 lõike 1 punktiga g ja EÜ artikli 10 teise lõiguga ei ole vastuolus selline liikmesriigi

seadus nagu 15. aprilli 1958. aasta seadus, mis keelab mis tahes isikutel ja hambaraviteenuste osutajatel vaba elukutse esindajana või hambaravikabineti kaudu tegeleda hambaravi reklaamiga.

Kohtukulud

25 Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud põhikohtuasja poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

EÜ artikliga 81 koostoimes EÜ artikli 3 lõike 1 punktiga g ja EÜ artikli 10 teise lõiguga ei ole vastuolus selline liikmesriigi seadus nagu 15. aprilli 1958. aasta seadus hambaravi reklaami kohta, mis keelab mis tahes isikutel ja hambaraviteenuste osutajatel vaba elukutse esindajana või hambaravikabineti kaudu tegeleda hambaravi reklaamiga.

Allkirjad